

Commentaar en advies Actieplan “Actief op de Arbeidsmarkt”

8 december 2005

1. INLEIDING

Een integrale aanpak van de arbeidsmarktproblemen, met meer afstemming van onderwijs- en economisch beleid, heeft in principe de instemming van de Cliëntenraad. De Cliëntenraad heeft reeds meerdere keren aangegeven dat de vraagkant veel actiever benaderd moet worden om werkzoekenden aan een betaalde baan te kunnen helpen en steunt dan ook in principe het voorstel om werkgevers hierbij meer te betrekken. Er zal echter ook gewerkt moeten worden aan het wegnemen van vooroordelen bij werkgevers. Vraag en aanbod moeten op elkaar worden afgestemd waar mogelijk, maar ook op de langere termijn. Dat men de verkokering wil tegengaan en voorkomen is toe te juichen. Uiteraard is het van belang om voor de uitvoering van het beleid duidelijke doelstellingen te hebben. Echter, een fixatie op prestatie-indicatoren brengt het gevaar met zich mee dat mensen ondergeschikt worden gemaakt aan cijfers en aan scoringsdrang. Dat moet voorkomen worden. De menselijke waardigheid is voor de Cliëntenraad de maat der dingen.

2. ACTIVITEITEN IN DE VOORWAARDEN SCHEPPENDE SFEER

A. Intensievere samenwerking actoren arbeidsmarkt

De Cliëntenraad staat buiten allerlei vormen van overleg, inclusief het REKO-overleg maar wenst betrokken en beter geïnformeerd te worden. Er is bij de Cliëntenraad niet de indruk ontstaan dat er over cliëntenbelangen overlegd wordt. Het gevaar kan ontstaan dat veel zaken al in het overleg worden geregeld en dat de Cliëntenraad dan buitenspel staat.

B. Doorbreken Leidse verkokering

Dit is in principe toe te juichen. Echter ook hier vreest de Cliëntenraad dat er al overeenkomsten worden gesloten voordat de Cliëntenraad zich erover heeft kunnen buigen.

Het verband met de WMO ontgaat de Cliëntenraad, tenzij het College bijstandsgerechtigden in de zorg wil inzetten, zogenaamd als vrijwilligers. De Cliëntenraad is hiervan geen voorstander. Het is noch in het belang van de zorgvragers, noch in dat van de bijstandsgerechtigden, tenzij beiden aangeven dit te willen.

D. Bedrijven betrekken

Aangezien werkzoekenden belangrijke actoren op de arbeidsmarkt zijn, en het College de actoren meer wil betrekken bij beleidsdiscussies ligt het voor de hand hierbij ook de Cliëntenraad te betrekken en uit te nodigen voor deelname aan partnerbijeenkomsten arbeidsmarktbeleid. De Cliëntenraad dringt hier op aan.

E. Afstemming onderwijs-arbeidsmarkt

De Cliëntenraad denkt dat de universiteit ook een belangrijke rol kan spelen, als onderwijs-, onderzoeks- en kennisinstituut, maar ook als grote werkgever.

F. Facilitering werkgevers

De Cliëntenraad heeft bedenkingen van het ter beschikking stellen van c.v.'s aan werkgevers, zonder dat de bescherming van privacy en persoonsgegevens adequaat is geregeld en zonder dat betrokkenen toestemming hebben verleend.

G. Informatie over aanbod werkzoekenden

De Cliëntenraad wenst goed geïnformeerd te worden over bijeenkomsten met het bedrijfsleven, en zou bij sommige bijeenkomsten vertegenwoordigd willen zijn. Het “*presenteren van werkzoekende kandidaten*” op bijeenkomsten wijst de Cliëntenraad nadrukkelijk af. “Aapjes kijken” is in strijd met de menselijke

waardigheid. Bijstandsgerechtigden mogen nooit onder druk worden gezet om hieraan mee te werken.

3. VRAAG EN AANBOD, MATCHING

I. Effectiever inzet reïntegratiemiddelen

Er blijkt in de praktijk nog altijd sprake te zijn van bulkwerk en te weinig individueel maatwerk bij reïntegratiebedrijven. Van jobhunters, die op zoek gaan naar verborgen vacatures, is de Cliëntenraad niets gebleken, wel dat klanten twee jaar aan het lijntje worden gehouden door reïntegratiebedrijven zonder dat die iets noemenswaardigs doen.

Korte bemiddelingstrajecten, waarbij gestuurd wordt op zo “snel mogelijke matchingsresultaten”, zijn allesbehalve een garantie voor kwaliteit en werkelijk duurzame reïntegratie. Dit blijkt ook uit het bestek, dat wel zeer bescheiden eisen stelt aan reïntegratiebedrijven, uitgaat van banen voor “minimaal 6 maanden en een dag”, het begrip maatwerk niet definieert en in feite uitzendbureaus uitnodigt om te bieden. Er is geen sprake van nazorg, werk op langere termijn e.d. Deze trajectjes zijn niet in het belang van de werkzoekende.

Trajecten met baangarantie juicht de Cliëntenraad in principe toe, mits op basis van individueel maatwerk. Het moeten wel echte banen met perspectieven voor de langere termijn zijn. Gezien het bovenstaande wordt hieraan getwijfeld.

REA-keuringen. Het is onduidelijk wie deze keuringen zal verrichten en met welke opdracht. De Cliëntenraad wenst hierover meer informatie.

Activeren voor reïntegreren bij medische/psychische problemen. Het gebruik van het woord “vermeende” in relatie tot genoemde beperkingen vindt de Cliëntenraad erg suggestief. Opvallend is dat individueel maatwerk niet genoemd wordt, terwijl dit vooral ook bij mensen met medische/psychische problemen van essentieel belang is. Mensen “letterlijk in beweging krijgen” komt bevoogdend en neerbuigend over.

Verzuimcontrole. Uit het stuk blijkt niet waarom deze geïntensiveerd moet worden. Het lijkt de Cliëntenraad belangrijker om werkzoekenden te motiveren met echt individueel maatwerk, met een perspectief, met baangaranties, door een respectvolle individuele benadering enz. Eventueel verzuim zal dan afnemen.

J. Sluitende aanpak jongeren

De Cliëntenraad onderschrijft het belang van het voorkomen van schooluitval en van het behalen van een startkwalificatie, maar wenst ook verdere scholing van werkzoekenden om hun kansen te vergroten.

De Cliëntenraad is geen voorstander van zogenaamde “arbeidsgewenningplekken”, een nogal kleinerende term. Het opdoen van werkervaring moet altijd plaatsvinden in combinatie met relevante scholing, en zou meer de vorm van een stage moeten hebben. Ook hier moet individueel maatwerk het uitgangspunt zijn.

K. Specifieke doelgroepen

Gedeeltelijk arbeidsgehandicapten. “Klanten in beweging te krijgen en (...) te reactiveren” komt nogal betuttelend over. De Cliëntenraad vraagt extra aandacht voor mensen met psychische problemen. Het is zeer de vraag of commerciële bedrijven over personeel beschikken met de takt, het geduld en de kennis om hen te begeleiden.

Dak- en thuislozen. De Cliëntenraad heeft ernstige kritiek op de wijze waarop reïntegratie van deze groep nu plaatsvindt. Dak- en thuislozen worden naar reïntegratiebedrijven gestuurd, zonder dat het hoofdprobleem wordt opgelost, namelijk huisvesting. Zonder stabiele woonsituatie en zonder aanpak van eventuele andere problemen zijn reïntegratietrajecten voor dak- en thuislozen zinloos. De Cliëntenraad vindt het onterecht dat mensen de verplichting wordt opgelegd een kamer te zoeken, zoals nu gebeurt. Kamerverhuurders willen liever geen huurders met een bijstandsuitkering, zodat mensen hoogstens terecht kunnen bij louche huisjesmelkers. Met betere en meer voorzieningen en een verstandiger volkshuisvestingsbeleid (geen sloop van goedkope) woningen zouden er veel minder dak- en thuislozen in Leiden kunnen zijn.

L. Gesubsidieerde arbeid

De Cliëntenraad heeft al eerdere aangegeven gesubsidieerde arbeid alleen als doorstroominstrument te zien, of als instrument voor permanente beschermde werkplekken voor degenen voor wie op de reguliere arbeidsmarkt nooit plaats zal zijn. De sleutelbaan voor “kanslozen” wordt daarom door de Cliëntenraad nog steeds afgewezen, want die geldt slechts voor maximaal drie jaar, waarna men weer op een uitkering zal zijn

aangewezen. De nieuwe voorstellen zijn nu nog te summier geformuleerd om er over te kunnen adviseren.

M. Sociale activering

De Cliëntenraad vindt de term “*sociale activering*” nogal denigrerend, want er wordt impliciet het vooroordeel mee uitgedrukt dat uitkeringsgerechtigden slechts inactief *achter de geraniums* zitten of voor de televisie hangen. Verplicht vrijwilligerswerk is een *contradictio in terminis* en wordt door de Cliëntenraad afgewezen. Het haalt bovendien vrijwilligerswerk uit de ideële sfeer. Inmiddels zijn er signalen van instellingen die geen klanten van SOZA als vrijwilliger willen, o.a. vanwege dit verplichtende karakter. Verder staat de Cliëntenraad zeer kritisch tegen de huidige praktijk bij SOZA m.b.t. vrijwilligerswerk. Klanten die rechtstreeks naar Waves of een instelling gaan voor vrijwilligerswerk, wordt daar verteld dat ze (schriftelijk) toestemming van SOZA moeten hebben en bij SOZA krijgen ze vervolgens te horen dat vrijwilligerswerk alleen maar in het kader van een (participatie)traject mag via een reïntegratiebedrijf. Dat is een absurde situatie.

O. Acquisitie nieuwe bedrijven

Het aantrekken van laaggekwalificeerde arbeid is op termijn onverstandig, en zal ook vrijwel onmogelijk zijn omdat heel veel van dergelijk werk uit Nederland is verdwenen. Het is beter om meer in scholing te investeren. Een dichtbevolkte regio met een hoog loonniveau moet het van een hoge toegevoegde waarde hebben. Bovendien trekt hoogwaardige bedrijvigheid ook eenvoudiger activiteiten aan, bijv. bij onderhoud, groenvoorziening, catering, schoonmaak, bewaking, transport enz.

Het is onduidelijk welke kansen op betaalde arbeid de WMO Leidse werkzoekenden zal bieden.

P. Werkgerelateerde projecten

De Cliëntenraad is in principe geen tegenstander van vraaggerichte reïntegratie, maar plaatst wel enige kritische kanttekeningen bij sommige voornemens. Zo kan men zich afvragen of het wel zo verstandig is om werkzoekenden op te leiden tot schilder als vervolgens de huisschildermarkt wordt overgenomen door Polen en anderen die ver onder de hier gangbare prijs werken.

Gezien de gehanteerde definitie van duurzaam (6 maanden en een dag) en de werkwijze en mentaliteit van de (grotere) reïntegratiebedrijven heeft de Cliëntenraad geen vertrouwen in een project waarbij dergelijke bedrijven bijstandsgerechtigden met WWB-geld in dienst nemen. Bovendien vraagt de Cliëntenraad zich af onder welke CAO deze werknemers zullen vallen en wat hun verdere rechten zullen zijn.

Andere opmerkingen

- *Doelgroepen: Ouderen., hoger opgeleiden en verdringing.* De Cliëntenraad mist projecten voor de al wat ouderen en voor hoger opgeleiden. Er is meerdere keren sprake van laaggekwalificeerd werk, niet onlogisch is, gezien de samenstelling van het SOZA-bestand. Het is ook daarom van belang om te zorgen dat de wat hoger opgeleiden niet de arbeidsplaatsen van laagopgeleiden innemen, die dan definitief kansloos zullen zijn. Bovendien kan met projecten voor de wat beter opgeleiden het begrip maatwerk beter inhoud worden gegeven. De Cliëntenraad heeft al meerdere keren gewezen op de problemen die ouderen (boven de 40-45 jaar) op de arbeidsmarkt ondervinden, en daarbij ook instanties als de RWI, het SCP en het CWI geciteerd

- *(Semi)Overheid.* De grote en belangrijke werkgevers in Leiden zijn die uit de (semi)overheidssector en daarvan afhankelijke sectoren, inclusief de gemeente zelf. Ook met deze werkgevers zal intensiever contact moeten zijn.

- *“Work first”.* Dit heeft meestal de vorm van dwangarbeid zonder maatwerk en zonder werkelijke relatie met de arbeidsmarkt. De Cliëntenraad schreef hierover eerder in een notitie:

De cliëntenbeweging is geen voorstander van "work first". Het zijn projecten van bestuurders en ambtenaren die niet zijn voortgekomen uit de leefwereld van de mensen om wie het zou moeten gaan. Klanten worden te veel gezien als behandelingsobjecten die met drang en dwang op het juiste spoor gezet moeten worden. Ze worden dan niet beschouwd als autonome mensen die hun toekomst ter hand willen nemen en daarbij ondersteund willen worden. Een vorm van werken met behoud van uitkering, als een soort stage, kan echter soms wenselijk zijn. De LCR en de Sociale Alliantie schreven hierover vorig jaar:

- het moet goed begeleid worden en onderdeel zijn van een afgesproken traject (met scholing) dat uitmondt in een duurzame baan.

- het is slechts toegestaan gedurende een maximale termijn van 3 maanden.

- er moet een onkostenvergoeding van toepassing zijn.

[*Reïntegratie, nu een heilloze weg? Een notitie* (CIRd, oktober 2005). Te downloaden van <http://home.tiscali.nl/clientenraad/>]